

Др Маја Лукић Радовић,*
Ванредна професорка,
Правни факултет, Универзитет у Београду
Република Србија
Милена Манојловић Недељковић,*
Саветник,
Врховно јавно тужилаштво, Одељење за
међународну сарадњу и правну помоћ,
Република Србија

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД
10.5937/zrpfno-46661

UDK: 341:351.74:061.1(4)
UDK: 341.45:343.14:061.1(4)
Раd примљен: 20.09.2023.
Раd прихваћен: 29.11.2023.

ЕФИКАСНОСТ ЗАЈЕДНИЧКОГ ИСТРАЖНОГ ТИМА КАО ИНСТРУМЕНТА ЗА ПРИКУПЉАЊЕ И РАЗМЕНУ ДОКАЗА У ПРЕКОГРАНИЧНИМ ИСТРАГАМА**

Апстракт: У овом раду се на првом месту разматра правни оквир за формирање и функционисање заједничког истражног тима на нивоу Европске уније, са нагласком на последицама које ова правила могу имати на уобличавање законодавног оквира Републике Србије у овој области, који такође представља предмет анализе аутора, при чему је посебна пажња посвећена практичним разматрањима у поступку формирања заједничког истражног тима и оригиналним елементима овог прогресивног средства међународне сарадње. Друго жариште овог рада је подршка коју Евроцаст може пружити у поступку формирања и функционисања заједничких истражних тимова чији су учесници како државе чланице Европске уније, тако и државе које нису чланице Европске уније, те се у раду такође разматра и сарадња Републике Србије са Евроцастом и представљају могућности за даље унапређивање међународне сарадње са државама чланицама Европске

* maja.lukic@ius.bg.ac.rs

* milena.manojlovic@vrhovnojt.gov.rs; Ставови изнети у раду не представљају ставове институције у којој је аутор запослен, већ представљају искључиво личне ставове аутора.

** Раd је резултат истраживања на научноистраживачком пројекту „Савремени проблеми правног система Србије“, који финансира Правни факултет Универзитета у Београду и изложен је на Међународној научној конференцији “Право и друштвене вредности” одржаној 21. 4. 2023. године на Правном факултету Универзитета у Нишу.

уније након потписивања Споразума о сарадњи Евроцаста и Републике Србије 2019. године, уз навођење примера заједничког истражног тима који је подржан од стране Евроцаста, као илустрације предности овог инструмента међународне сарадње.

Кључне речи: правосудна сарадња, међународна правна помоћ, прекограничне истраге, заједнички истражни тим, Европска унија, Евроцаст.

1. Уводне напомене

„Како транснационални и организовани криминал данас више не познаје границе држава и режима, показује се потреба да се преиспитају неке до сада усвојене солуције за такве ситуације, те да се потраже нова и боља решења која ће бити ефикаснија и више одговарати потребама савременог живота“ (Киурски, Трнинић, 2011: 61). „Међународна кривичноправна сарадња јасно указује на нужност сарадње и немогућност изолације државе и њеног правног система“ (Бејатовић, 2012: 33), али све комплекснији облици прекограничног криминала, који се ослањају на развој технологије и слободу кретања, постављају додатне изазове пред органе кривичног гоњења. У комплексним предметима са међународним елементом, који захтевају брзу реакцију и координацију органа кривичног гоњења две или више држава, традиционални инструменти међународне правне помоћи показују одређена ограничења, узимајући нарочито у обзир како време које је у редовним условима потребно од упућивања замолнице до пријема резултата извршења, тако и честу немогућност или ограничену могућност непосредног контакта надлежних органа државе молиље и замољене државе, понекад од нарочитог значаја у време извршења захтева садржаног у замолници, односно у тренутку предузимања тражене доказне радње. Заједнички истражни тим је један од могућих одговора на такве изазове који захтевају оптимизацију постојећих инструмената узајамне правне помоћи у кривичним стварима, будући да заједнички истражни тим у одређеним случајевима нуди ефикаснију алтернативу традиционалним средствима за прикупљање и размену доказа у прекограничним истрагама.

Заједнички истражни тим (даље: ЗИТ) је релативно ново средство међународне правне помоћи, осмишљено да унапреди сарадњу правосудних органа и органа за спровођење закона две или више држава у истрагама прекограничног криминала и помогне у превазилажењу уобичајених препрека на које се наилази у класичним поступцима међународне правне помоћи у кривичним стварима. Практични водич о заједничким истражним тимовима који је израдила Мрежа националних експерата за

заједничке истражне тимове¹ дефинише заједнички истражни тим као: „међународни алат за сарадњу заснован на споразуму између надлежних органа – како правосудних (судије, јавни тужиоци, истражне судије), тако и органа за спровођење закона – две или више држава, основан за одређено време и са посебном наменом за спровођење кривичне истраге у једној или више држава” (Practical Guide, JITs Network 2017: 9).

Заједнички истражни тим је посебно корисно средство сарадње у случајевима прекограничног, нарочито организованог криминала, када истрага органа једне државе захтева координацију са органима друге, или више различитих држава. Тежина кривичног дела није одлучујући фактор за избор овог вида сарадње, већ комплексност питања сарадње, размене доказа и координације истрага које се спроводе у више држава (Јанићијевић, Манојловић Недељковић, Милићевић, 2019: 50). Основна и у литератури најчешће истицана предност овог инструмента сарадње је избегавање потребе за упућивањем замолница између држава укључених у одређени истражни тим. Закључивање споразума о формирању заједничког истражног тима замењује велики број замолница које би биле размењене између држава чланица тима (Block, 2011: 84), будући да предметни споразум омогућава непосредну размену информација и доказа између надлежних органа држава укључених у тим. На тај начин се постиже не само убрзавање сарадње и прибављања информација и доказа потребних у домаћем кривичном поступку, већ се такође осигурава њихова доказна снага пред судом у поступку за који се прибављају. Чланове тима чине овлашћени представници надлежних органа држава укључених у тим, који имају могућност да присуствују доказним радњама како у домаћој држави, тако и на територији других држава чланица тима. Предности непосредног присуства чланова тима процесним радњама у иностраној држави су бројне, од најједноставније могућности да се сведоку на лицу места постави допунско питање, преко омогућавања превазилажења језичких баријера и разлика у правним системима, правовремене размене информација и адаптације плана истражних активности услед новонасталих околности, разматрања прибављања додатних доказа на лицу места, до размене добрих пракси и даљег јачања поверења међу органима који заједнички спроводе истрагу прекограничне криминалне активности. Поједини аутори истичу значај „заједничког правосудног простора“ (Block, 2011: 84),

1 JITs National Experts Network, основана 2005. године, са Секретаријатом у просторијама Евроцеста има за циљ да олакша рад надлежних органа држава чланица Европске уније, промовише употребу ЗИТ-а и обезбеди форум за размену искустава и изазова у примени овог инструмента између практичара. За више информација о овој мрежи видети: <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/jits-network>.

односно „правног простора“ (Roger, 2022: 26) који се ствара успостављањем заједничког истражног тима, у коме се могу „размењивати докази који се могу касније употребити пред судом сваке од укључених држава, без обзира на чињеницу где је предметни доказ прибављен“ (Roger, 2022: 26). Није безначајно поменути и да сарадња надлежних органа две или више држава посредством заједничког истражног тима доприноси поштовању начела *ne bis in idem*. Наиме, у случају истрага прекограничне криминалне активности, односно паралелних истрага, може се догодити да се у поодмаклом стадијуму кривичног поступка дође до сазнања да се против истог лица у различитим државама води поступак због истог чињеничног стања. Ризици који могу произићи услед постојања паралелних истрага се могу превазићи благовременим успостављањем комуникације са колегама из држава са којима је у оквиру домаће истраге утврђена повезаност криминалне активности. Размена информација између надлежних органа на координационом састанку, најчешће, али не нужно, у организацији Агенције Европске уније за правосудну сарадњу у кривичним стварима – Евроџаста, пружа нарочито добру прилику да се благовремено размотре сви потенцијални ризици који могу проистећи из паралелних истрага, као и да се размотре питања која се тичу потенцијалних сукоба надлежности. Координациони састанци такође омогућавају разматрање потребе и могућности за оснивање заједничког истражног тима у конкретном предмету.

Подршка Евроџаста пружа велику додатну вредност заједничком истражном тиму, олакшавајући његову ширу примену у пракси, о чему ћемо више детаља изложити након што представимо правни оквир који уређује формирање и функционисање заједничког истражног тима. Упркос чињеници да је правни основ за оснивање и функционисање ЗИТ-ова садржан и у појединим међународним инструментима усвојеним у оквиру Уједињених нација и Савета Европе, намера аутора је била да фокус анализе ставе на инструменте Европске уније и примере њихове имплементације у правне системе држава чланица ЕУ, анализирајући пример једне државе оснивача ЕУ, једне нове државе чланице и једне државе кандидата за чланство ЕУ, а све у циљу процене последица које правне тековине ЕУ које се односе на заједничке истражне тимове могу имати на уобличавање законодавног оквира Републике Србије у овој области. Поред тога, аутори ће указати и на подршку коју Евроџаст може пружити приликом формирања и функционисања заједничких истражних тимова чији су учесници и државе које нису чланице Европске уније, укључујући и Републику Србију, са освртом на питање сарадње Републике Србије са Евроџастом.

2. Правни оквир за оснивање ЗИТ-а на нивоу ЕУ

2.1. Релевантне одредбе правних тековина ЕУ које се односе на заједничке истражне тимове

На нивоу ЕУ овај иновативни облик правосудне сарадње уведен је чланом 13 Конвенције о узајамној правној помоћи у кривичним стварима између држава чланица Европске уније из 2000. године² (даље: Конвенција ЕУ 2000). „Конвенција представља револуционарни покушај унапређења и убрзавања сарадње држава чланица у области кривичног права са предвиђеним оперативним облицима сарадње служби за примену закона и процесним радњама које се предузимају у оквиру кривичног поступка“ (Василков, 2016: 335). Међутим, имајући у виду недовољан број ратификација ове конвенције, који ни две године након њеног усвајања није омогућио њено ступање на снагу, 2002. године усвојена је Оквирна одлука Савета (2002/465/ПУП)³ о заједничким истражним тимовима (даље: Оквирна одлука о ЗИТ), која је готово у потпуности репродуковала одредбе Конвенције ЕУ 2000 које се односе на заједничке истражне тимове,⁴ предвидела обавезу држава чланица да је имплементирају у национално законодавство најкасније до 1. јануара 2003. године и на тај начин обезбедила правни основ државама чланицама ЕУ за формирање заједничких истражних тимова и пре ступања Конвенције ЕУ 2000 на правну снагу.⁵ Предвиђено је да ће Оквирна одлука о ЗИТ престати да се примењује када све државе чланице ратификују Конвенцију.⁶ Преамбула Оквирне одлуке о ЗИТ представља контекст у коме се усваја правни основ за успостављање заједничких истражних тимова, наводећи да је један од циљева ЕУ да пружи грађанима висок степен сигурности у области слободе, безбедности и правде, који циљ треба остваривати спречавањем и борбом против криминала путем ближе сарадње између полицијских снага, царинских органа и других надлежних органа држава чланица уз поштовање начела људских права, основних слобода и правне државе на којима почива ЕУ и која су заједничка свим државама чланицама.

2 Convention established by the Council in accordance with Article 34 of the Treaty on European Union, on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union. *OJ C* 197, 12. 7. 2000.

3 Council Framework Decision of 13 June 2002 on Joint Investigation Teams, *OJ L* 162, 20. 6. 2002.

4 Чланове 13, 15 и 16.

5 Конвенција ЕУ 2000 је ступила на правну снагу 23. 8. 2005. године.

6 Члан 5 Оквирне одлуке 2002/465/ПУП.

Будући да се ради о специфичном правном инструменту такозваног „трећег стуба ЕУ“ чије доношење није предвиђено након усвајања Уговора из Лисабона, (Treaty of Lisbon, 2007) а чија сврха је била уједначавање прописа држава чланица, значајно је напоменути да оквирне одлуке немају непосредно дејство у односу на правне системе држава чланица, те да би производиле дејство, потребно је да их државе чланице имплементирају у своје националне правне системе. Оквирним одлукама је био предвиђен циљ који је било потребно остварити, а државе чланице су биле слободне при избору начина којим ће ове акте унети у националне правне системе, ради остварења предвиђеног циља. У појединим државама чланицама, као што су на пример Краљевина Шпанија, Велико Војводство Луксембург и Република Кипар, Оквирна одлука о ЗИТ је имплементирана у национално законодавство усвајањем посебног закона о заједничким истражним тимовима. Друге државе чланице су одредбе о заједничким истражним тимовима унеле у закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима (Република Аустрија, Краљевина Белгија, Румунија), односно законик о кривичном поступку (Република Француска, Краљевина Холандија, Република Бугарска, Република Чешка, Република Пољска), док су извесне државе чланице ЕУ упутиле на непосредну примену Конвенције ЕУ 2000 (Краљевина Норвешка, Краљевина Данска). Република Хрватска је, примера ради, имплементирала Оквирну одлуку о ЗИТ у свој правни систем најпре кроз Закон о државном тужилаштву, да би од 2018. године институт заједничког истражног тима у Републици Хрватској био уређен Законом о правосудној сарадњи у кривичним стварима с државама чланицама Европске уније (Винковић, 2020: 808). Поједини примери имплементације правних тековина ЕУ које се односе на заједничке истражне тимове биће предмет детаљније анализе, али је значајно напоменути да су на данашњи дан све државе чланице ЕУ обезбедиле примену једног од ова два правна инструмента (Practical Guide, JTs Network 2021: 12).

У погледу места ЗИТ у праву Европске уније у будућности, важно је напоменути да они спадају у домен судске сарадње у кривичним стварима и полицијске сарадње, област за коју је Лисабонским уговором уведен најфлексибилнији облик институционалне побољшане / појачане сарадње (*enhanced cooperation*). Ради се о механизму који омогућава да одређена област права ЕУ буде уређена асиметрично, само од стране појединих држава чланица, под условом да их је најмање девет (Lukić, 2016: 146–148).

2.2. Одредбе правне тековине ЕУ које се односе на формирање заједничког истражног тима

Чланом 13.1 Конвенције ЕУ 2000 који је репродукован у члану 1.1 Оквирне одлуке о ЗИТ, предвиђено је да надлежни органи две или више држава чланица могу узајамним споразумом основати заједнички истражни тим за посебну сврху и на ограничено време, које се може продужити узајамним пристанком, ради спровођења истраге у једној или више држава чланица које су основале тим. Састав тима одређује се споразумом. ЗИТ се оснива у једној од држава чланица у којима се очекује да ће се спроводити истрага и делује на територији држава чланица које сачињавају тим, с тим да се активности ЗИТ-а спроводе у складу са законодавством државе у којој ЗИТ делује⁷ и држава у којој тим спроводи активности обезбеђује све организационе услове потребе за рад тима.⁸ Исти чланови оба инструмента ЕУ наводе примере у којима је нарочито оправдана употреба овог инструмента сарадње. Заједнички истражни тим може се посебно оснивати у случају када: (а) истраге кривичних дела државе чланице захтевају тешке и захтевне истраге повезане с другим државама чланицама; (б) неколико држава чланица спроводи истраге кривичних дела код којих околности случаја захтевају координирано односно усклађено деловање релевантних држава чланица. На основу наведених одредби, закључујемо да се заједнички истражни тим сматра нарочито адекватним средством сарадње у случајевима истраге у две или више држава између којих постоји веза и које захтевају координацију, као и у случајевима захтевних прекограничних истрага, али се употреба овог инструмента не ограничава на ове случајеве. Најчешће се ради о предметима у којима се државе суочавају са потребом прибављања великог броја информација и доказа који се налазе изван њихове јурисдикције, захтевајући упућивање већег броја захтева за узајамну правну помоћ за предузимање већег броја доказних радњи у иностранству. Конвенција ЕУ 2000, као ни Оквирна одлука о ЗИТ, не предвиђа круг кривичних дела у погледу којих би била ограничена употреба овог инструмента сарадње. Из наведеног произилази да се ЗИТ може формирати и за заједничку истрагу прекограничних кривичних дела која се традиционално не убрајају у групу тешких кривичних дела, при чему је, међутим, потребно имати у виду да ли су поједина ограничења у том смислу предвиђена националним законодавством држава заинтересованих за формирање ЗИТ-а. Пракса показује да се заједнички истражни тим формира најчешће са сврхом заједничке истраге тешких кривичних дела и кривичних

7 Члан 13.3 б Конвенције ЕУ 2000 и члан 1.3.б Оквирне одлуке о ЗИТ.

8 Члан 13.3.ц Конвенције ЕУ 2000 и члан 1.3.ц Оквирне одлуке о ЗИТ.

дела организованог криминала, али значајно је нагласити да претежни критеријум није тежина кривичног дела, већ његова прекогранична природа. Пракса је определила неколико практичних елемената чије се разматрање препоручује приликом доношења одлуке о формирању заједничког истражног тима. Практични приручник о ЗИТ-овима (Practical Guide, JITs Network 2017: 9) нарочито препоручује узимање у обзир комплексности и софистицираности криминалних мрежа/активности које су предмет истраге, број и сложеност истражних радњи које је потребно предузети у релевантним државама и степен повезаности истрага међу укљученим државама и фазе у којима се налазе релевантне истраге.

Правни оквир ЕУ препушта изванредан број питања дискрецији законодаваца држава чланица. Пример таквог питања представља одређивање надлежног органа за закључивање споразума о формирању заједничког истражног тима. Наиме, члан 13.1. Конвенције ЕУ 2000 и члан 1.1. Оквирне одлуке о ЗИТ-овима наводе само да „надлежни органи“ две или више држава могу формирати ЗИТ, остављајући државама чланицама слободу приликом одређивања надлежног органа. Из упоредне анализе доступног законодавног оквира држава чланица произилазило би да највећи број држава чланица ову надлежност поверава јавном тужилаштву.⁹ Правни системи који познају институт истражног судије¹⁰ одређују алтернативно надлежност за закључивање овог споразума поверавајући је јавном тужиоцу или истражном судији. Поједине државе су ово питање уредиле поделом надлежности између јавног тужилаштва,¹¹ као органа одређеног за закључивање споразума и министра правде, који се обавештава о споразуму¹² или даје претходну сагласност за његово закључивање.¹³

У пракси се нарочит значај придаје препоруци за успостављање контакта између надлежних органа укључених држава у што ранијој фази истраге, као и благовременом упућивању захтева за успостављање заједничког истражног тима који може поднети било која заинтересована држава чланица.¹⁴ Захтев треба да садржи све што је потребно да би се по њему могло поступити, што поред елемената утврђених у члану 14 Конвенције

9 Такав је нпр. случај са Републиком Хрватском, Великим Војводством Луксембургом, Републиком Аустријом, Републиком Бугарском, СР Немачком, Румунијом, Републиком Чешком, Републиком Словачком, Краљевином Холандијом итд.

10 Као што су на пример: Република Француска или Краљевина Белгија.

11 Односно у Републици Француској између јавног тужилаштва и истражног судије, зависно од фазе у којој се поступак налази.

12 Црна Гора

13 Република Француска

14 Члан 13.1. Конвенције ЕУ 2000 и Члан 1.1 Оквирне одлуке о ЗИТ.

ЕУ 2000, укључује и предлог о саставу тима.¹⁵ Како је истакла Т. Бугарски „иако је за формирање заједничких истражних тимова потребно време, флексибилност једног формираног заједничког истражног тима значајно доприноси брзини истраге“ (Бугарски, 2017: 471).

Правни оквир ЕУ оставља приличну дозу слободе државама чланицама при утврђивању садржине споразума о формирању заједничког истражног тима, што омогућава прилагођавање његове садржине околностима сваког конкретног случаја. Резолуцијом Савета о моделу споразума за формирање заједничког истражног тима из 2010. године (Council Resolution OJ C 70)¹⁶ утврђен је модел споразума о оснивању ЗИТ-а, чији је консолидовани текст након ревизије¹⁷ доступан на свим службеним језицима ЕУ, на веб презентацијама Евроцаста¹⁸ и Европола.¹⁹ Сврха овог обрасца јесте да послужи као необавезујућа полазна основа приликом преговора о закључивању споразума о оснивању ЗИТ-а, коју надлежни органи могу прилагодити потребама сваког конкретног случаја. Пракса показује да се овај модел често користи као полазна основа за закључивање споразума о оснивању ЗИТ-а између држава чланица ЕУ, али уз мање адаптације, и за закључивање споразума о ЗИТ које укључују и државе које нису чланице ЕУ.

2.3. Одредбе правне тековине ЕУ које се односе на функционисање ЗИТ-а

ЗИТ се формира на одређено време (обично 12 до 24 месеца), поводом истраге конкретног кривичног дела, и састављен је од тужилаца, истражних судија и полицијских службеника две или више држава, који су означени као чланови и упућени, односно делегирани чланови тима.²⁰ Тим извршава своје активности под вођством руководиоца тима који је представник надлежног органа који учествује у истрази у држави чланици у којој

15 Члан 13.2. Конвенције ЕУ 2000 и Члан 1.2 Оквирне одлуке о ЗИТ.

16 Council Resolution of 26 February 2010 on a Model Agreement for setting up a Joint Investigation Team (JIT), OJ C 70, 19. 3. 2010.

17 Council Resolution of 22 December 2021 on a revised Appendix I (OJ C 44, 28. 1. 2022, p. 1.) 2022/C 44/02

18 <https://www.eurojust.europa.eu/publication/model-agreement-setting-joint-investigation-team>

19 <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/model-agreement-for-setting-joint-investigation-team>

20 Сходно Члану 1.4 Оквирне одлуке о ЗИТ, упућени чланови су чланови ЗИТ-а који не потичу из држава чланица у којима тим делује, него из других држава чланица.

чланови тима предузимају активности.²¹ Релевантним инструментима ЕУ није прецизирано да ли ће руководилац ЗИТ-а бити тужилац, полицијски службеник или истражни судија, те је у том смислу остављена слобода избора државама чланицама. Национална законодавства су уредила ово питање на различит начин, при чему су правосудни органи, односно јавни тужилац или истражни судија, у највећем броју случајева одређени као руководиоци тима (Rebecchi, 99).

Једна од најзначајнијих предности овог инструмента сарадње је то што омогућава упућеним члановима тима из друге државе (или других држава уколико се ради о мултилатералном тиму) да присуствују предузимању доказних радњи²² и тиме олакшају и убрзају њихово спровођење. Поред тога, руководилац тима може упућеним члановима тима поверити предузимање одређених доказних радњи, у складу са прописима државе чланице у којој тим делује, уз одобрење надлежних органа како државе чланице у којој тим делује, тако и државе чланице која је упутила наведеног члана тима.

Када постоји потреба за предузимањем доказних радњи у једној од држава чланица у тиму, упућени чланови из те државе могу од надлежних органа у својој држави затражити предузимање те радње, која се разматра под истим условима као да је затражена у склопу домаће истраге.²³ Поједини аутори означавају ову могућност као један од најинновативнијих аспеката овог инструмента сарадње, будући да државу чланицу у којој ЗИТ делује ослобађа обавезе упућивања замолнице за узајамну правну помоћ у другу државу, омогућавајући на тај начин предузимање одређене доказне радње без „оцене испуњености услова за пружање узајамне правне помоћи“ (Rijken, 2006: 103). Поред тога, могућност члана ЗИТ-а предвиђена инструментима ЕУ о ЗИТ да за сврхе истраге коју тим води доставља, односно размењује информације које су му доступне у матичној држави (у складу са националним законодавством и у оквиру надлежности)²⁴ представља још један врло прогресивни елемент заједничке истраге. Чињеница да се информације могу размењивати у реалном времену између чланова тима без икакве формалности заснива се на начелу узајамног поверења (Rijken, 2006: 103) и представља начин да се поверење између правосудних органа и органа за спровођење закона из различитих јурисдикција даље развија и промовише (Rebecchi, 101).

21 Члан 13.3.а Конвенције ЕУ 2000 Члан 1.3а Оквирне одлуке о ЗИТ.

22 Члан 13.5 Конвенције ЕУ 2000 члан 1.5 Оквирне одлуке о ЗИТ.

23 Члан 13.7 Конвенције ЕУ 2000 и члан 1.7 Оквирне одлуке.

24 Члан 13.9 Конвенције ЕУ 2000 и члан 1.9 Оквирне одлуке.

Напоследку, у активности ЗИТ-а могу бити укључена и лица која нису представници надлежних органа држава чланица које чине ЗИТ, уколико се о томе сагласе стране ЗИТ-а и уколико је то могуће у складу са законом или другим примењивим инструментом, с тим да ови учесници немају права и обавезе које имају чланови тима.²⁵ Најчешће се ради о учешћу експерата, који могу бити представници неке треће државе, или представници Евроцаста, Европола, Европске канцеларије за борбу против превара (ОЛАФ) и сл.

Истакнуто је да је најзначајнија предност овог инструмента сарадње да се прикупљене информације и докази могу употребити пред надлежним судом без упућивања замолнице, имајући у виду да споразум о формирању ЗИТ-а представља правни основ и оквир који им обезбеђује законитост и доказну снагу. Поред сврхе за коју је тим формиран, информације до којих чланови или упућени чланови тима дођу у току рада у заједничком истражном тиму, а које надлежним органима заинтересованих страна нису доступне на други начин, могу се користити и у следеће сврхе: а) за откривање, истрагу или кривично гоњење других кривичних дела, уз претходну сагласност оне стране уговорнице којој су информације стављене на располагање;²⁶ б) за спречавање непосредног и озбиљног угрожавања јавне безбедности, и не дирајући у одредбе тачке б), уколико се касније покрене кривична истрага; ц) у друге сврхе, уколико је то договорено између страна које су формирале тим.

3. Примери имплементације релевантних инструмената Европске уније

3.1. Правни оквир за формирање ЗИТ-а у Републици Француској

Релевантни правни оквир Европске уније који се односи на заједничке истражне тимове у Републици Француској је имплементиран кроз одредбе чланова 695-2 до 695-3 Законика о кривичном поступку (даље: ЗКП),²⁷ у одељку који се односи на узајамну правну помоћ између Републике Француске и других држава чланица Европске уније. Заједнички истражни

25 Члан 13.12 Конвенције ЕУ 2000 и члан 1.12 Оквирне одлуке.

26 Сагласност се може одбити само у случајевима где би таква употреба угрозила кривичне истраге дотичне стране или у односу на оне, у којима би та страна могла одбити пружање правне помоћи.

27 Текст одредби је доступан на следећем линку: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071154/LEGISCTA000006167503/#LEGISCTA000006167503

тимови су детаљније уређени актом²⁸ Управе за криминал и помиловања²⁹ Министарства правде Републике Француске.

Чланом 695-2 ЗКП Републике Француске, прописано је да надлежни правосудни орган може формирати ЗИТ уз претходно одобрење министра правде у случају када је потребно да се у оквиру француског поступка спроведе сложена истрага која укључује мобилизацију значајних ресурса и која се тиче других држава чланица, или када неколико држава чланица спроводи истрагу у вези са кривичним делима која захтевају координирану и усклађену акцију између релевантних држава чланица. Захтев који се подноси ради прибављања претходног одобрења за закључење споразума о формирању ЗИТ-а треба да садржи опис чињеничног стања и предмет поступка у Републици Француској, предмет и циљ ЗИТ-а, његово трајање и навођење упућених чланова (француских и иностраних), а прилагање нацрта уговора је могућност која је означена као корисна.³⁰ Поред тога, када захтев за претходно одобрење формирања ЗИТ-а Управи за криминал и помиловања подноси истражни судија, пожељно је да се захтеву приложи претходно прибављено мишљење надлежног републичког тужиоца.³¹

Република Француска је закључила изванредан број билатералних протокола, којима су установљени модели споразума о формирању заједничких истражних тимова, чија је сврха да олакшају и убрзају преговоре у вези са закључивањем споразума о ЗИТ-у. Република Србија је прва држава која није чланица ЕУ која је са Француском закључила протокол којим је утврђен такав модел споразума.³² Наиме, Републички јавни тужилац и директор Управе за криминал и помиловања Министарства правде Републике Француске су 6. 10. 2016. године потписали Модел споразума о формирању француско-српских заједничких истражних тимова, са сврхом олакшавања и убрзавања поступка сарадње када се покаже да је

28 Circulaire de la Direction des Affaires Criminelles et des Grâces n° CRIM 09-3/G1 relative à la présentation des dispositions issues des articles 695-2 et 695-3 du code de procédure pénale relatives aux équipes communes d'enquête du 23 mars 2009, BOMJ n°2009/2 du 30.04.2009, texte 17/18, page 1, доступан на: <https://www.justice.gouv.fr/circulaire-dacg-no-crim-09-3g1-du-23-mars-2009-relative-presentation-dispositions-issues-articles-695-2-695-3-du>

29 Назив у оригиналу на француском језику: Direction des Affaires Criminelles et des Grâces.

30 Circulaire no. CRIM 09-3/G1 од 23. марта 2009, *op. cit.* 3.

31 *Ibid.*

32 Извештај Републичког јавног тужилаштва о раду јавних тужилаштва на сузбијању криминалитета и заштити уставности и законитости у 2016. години, доступан на <http://rjt.nlnet.rs/sr/informacije-o-radu/godi%25A1nji-izve%25A1taj-o-radu-javnihtu%25BEila%25A1tava>

заједнички истражни тим вид сарадње којим ће се на најефикаснији начин реализовати борба против конкретних појавних облика прекограничног организованог криминала, а у циљу олакшавања међународне правне помоћи у спровођењу истражних радњи чија природа захтева предузимање координираних и усклађених радњи надлежних органа Републике Србије и Републике Француске.³³

Чланом 695-2 ЗКП Републике Француске су таксативно набројане радње које члан тима упућен у Републику Француску може предузети на територији Републике Француске, које обухватају између осталог и „узимање на записник изјаве сваког лица које може дати обавештење о релевантним чињеницама,“ и то у случају потребе у форми предвиђеној законодавством државе која га је упутила, с тим да предметни записници имају исту доказну снагу као и записници састављени од стране француских чланова тима. Овлашћења представника надлежних органа Републике Француске који су у оквиру ЗИТ-а упућени на територију друге државе чланице нису уређена француским прописима, будући да су предметна овлашћења предмет регулисања државе у коју су упућени, уз напомену да им правом стране државе не може бити поверено више овлашћења од оних којима располажу у складу са француским законодавством.³⁴ Формирање заједничког истражног тима у Републици Француској може иницирати републички јавни тужилац или истражни судија.³⁵ Поред тога, експлицитно је предвиђено и националним законом да се Евроцаст може обратити генералном тужиоцу са захтевом за формирање ЗИТ-а.³⁶ Актом Управе за криминал и помиловања, Евроцаст је означен као привилеговани оквир за олакшавање формирања ЗИТ-ова, нарочито током координационих састанака које Евроцаст организује.³⁷

3.2 Правни оквир за формирање ЗИТ-а у Републици Хрватској

Одредбе Оквирне одлуке о ЗИТ имплементирани су у правни систем Републике Хрватске Законом о правосудној сарадњи у казним стварима

33 За више информација видети: <https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/2478440/srpsko-francuski-istrazni-timovi-u-borbi-protiv-kriminala.html> или <http://www.rjt.gov.rs/sr/aktivnosti/republi%4%8Cko-javno-tu%5%BDila%5%A0tvo-i-ambasada-republike-francuske-organizuju-konferenciju-srpsko-francuske-saradnje-na-temu-borbe-protiv-nedozvoljene-trgovine-oru%5%BDjem-i-terorizma>.

34 Circulaire no. CRIM 09-3/G1 од 23. марта 2009, оп. cit. стр. 37

35 Circulaire no. CRIM 09-3/G1 од 23. марта 2009, оп. cit. стр. 2.

36 Члан 695-5-4 француског Законика о кривичном поступку.

37 Circulaire no. CRIM 09-3/G1 од 23. марта 2009, оп. cit. стр. 3.

с државама чланицама Европске уније³⁸ и то изменама и допунама овог закона из 2018. године. Ова имплементација није била прва имплементација одредби наведене Оквирне одлуке у хрватски правни систем (Винковић, 808). Одредбе Закона о државном тужилаштву³⁹ су представљале правни основ за формирање заједничких истражних тимова са државама чланицама Европске уније све до поменутих законских измена из 2018. године које су извршене, по оцени појединих аутора, имајући у виду да је Законом о државном тужилаштву примарно уређен састав државног тужилаштва, те да према подручју примене тај Закон не би требало да садржи процесне одредбе које се односе на кривични поступак у смислу механизма којима се спроводи (Винковић, 808).

Чланом 12л хрватског Закона о правосудној сарадњи у кривичним стварима с државама чланицама Европске уније предвиђено је да се заједнички истражни тим формира када постоје оправдани разлози, споразумом Државног тужилаштва Републике Хрватске са надлежним органом једне или више држава чланица, у случајевима опсежних и сложених истрага кривичних дела која укључују сарадњу са другим државама чланицама и када надлежна тела једне или више држава чланица спроводе истрагу кривичних дела чије околности захтевају усклађено и координирано заједничко деловање надлежних органа укључених држава. Из наведеног члана могуће је извући неколико значајних закључака. Најпре, као што јасно произилази и из самог наслова предметног закона, ове одредбе представљају правни основ за формирање ЗИТ-а искључиво са другим чланицама ЕУ, а не и са такозваним „грећим државама“. Језичко тумачење би упућивало да ситуације у којима је могуће формирати заједнички истражни тим нису наведене примера ради као што је случај у Оквирној одлуци о ЗИТ, већ на лимитативан начин, уз додавање услова који се односи на постојање „оправданих разлога“, с тим да је у литератури присутно тумачење да је „другим разлогом заправо отворена могућност оснивања заједничких истражних тимова за све казнене поступке и за сва казнена дела, без обзира на опсежност и сложеност саме истраге“ (Винковић, 809). Напошетку, закључујемо да је хрватски законодавац поверио овлашћење за закључивање споразума о формирању ЗИТ-а Државном тужилаштву Републике Хрватске. Хрватски законодавац је такође одредио надлежни орган за подношење захтева за формирање заједничког истражног тима, у ситуацијама када је Република Хрватска

38 Народне новине Републике Хрватске број 91/10, 81/13, 124/13, 26/15, 102/17, 68/18, 70/19, 141/20.

39 Чланови 51.а – 51.ф и 71.а – 71.и Закона о државном одвјетништву Републике Хрватске.

иницијатор ЗИТ-а и ту надлежност такође поверио Државном тужилаштву Републике Хрватске, на предлог државног тужилаштва које поступа у предмету. Поред тога, чланом 12н поменутог закона, прецизирано је да у случају када се истрага спроводи на територији Републике Хрватске, руководилац заједничког истражног тима је представник државног тужилаштва које поступа у предмету. Хрватски законодавац је приликом имплементације Оквирне одлуке о ЗИТ искористио прилику да одреди и орган надлежан за давање одобрења упућеном члану тима из Републике Хрватске за спровођење одређене радње у другој држави чланици,⁴⁰ као и да одреди надлежни орган у случају да је у оквиру заједничке истраге одређену радњу потребно спровести у Републици Хрватској, поверавајући надлежност у оба случаја јавном тужиоцу који поступа у релевантном предмету у Републици Хрватској. Приликом имплементације одредбе Оквирне одлуке о ЗИТ која се односи на употребу података и доказа који су законито прикупљени у оквиру заједничког истражног тима, хрватски законодавац је прецизирао да у ситуацији када је од Републике Хрватске као чланице истражног тима затражена сагласност да се подаци и докази користе за откривање, истрагу и кривично гоњење за друга кривична дела, а не за сврху за коју је основан ЗИТ, такву сагласност даје Државно тужилаштво Републике Хрватске и могуће ју је ускратити у ситуацијама када постоје разлози за одбијање међународне правне помоћи, односно у ситуацијама када би употреба тих података угрозила други кривични поступак у Републици Хрватској. Напослетку, значајна је и одредба којом је регулисано питање законитости доказа прикупљених у оквиру ЗИТ-а⁴¹ којом је прописано да се докази које је прибавио страни надлежни орган у оквиру заједничког истражног тима сматрају законитим доказима, осим ако то није противно основним начелима домаћег правног поретка.

3.3. Правни оквир за формирање ЗИТ-а у Црној Гори

До измена и допуна Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима Црне Горе из 2019. године, основ за формирање заједничких истражних тимова, поред ратификованих међународних уговора, представљао је члан 42 наведеног закона,⁴² који је уједно представљао и једину одредбу овог закона која је експлицитно помињала заједнички истражни тим. Наведеним чланом су били регулисани, односно примера ради набројани, „остали облици међународне правне помоћи“, међу којима

40 12 п5.

41 Члан 12у.

42 Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима, *Службени лист ЦГ*, 4/2008 и 36/2013.

и заједнички истражни тимови, чији је режим био утврђен осталим одредбама поглаваља V поменутог закона. Чланом 43 Закона било је предвиђено да Министарство правде доставља и прима замолнице за облике међународне правне помоћи наведене у члану 42, укључујући и оне којима се тражи оснивање ЗИТ-а, док је ставом 2 истог члана било предвиђено да о дозвољености и начину извршења радње која је предмет замолнице страног правосудног органа одлучује суд у складу са домаћим законом и међународним уговором, из чега би произишло да је одлука о оснивању ЗИТ-а у конкретном предмету била препуштена суду. „Према (...) објашњењу Министарства правде Црне Горе (...), надлежно јавно тужилаштво је у пракси надлежни национални орган који одобрава или подноси захтев за оснивање ЗИТ-а“ (Handbook on JTs, IPA 2010: 38).

Изменама и допунама овог Закона из 2019. године,⁴³ уведено је ново поглавље (IVa) и осам нових чланова⁴⁴ којима је регулисано формирање и функционисање заједничког истражног тима. Изменама закона, заједнички истражни тимови су брисани из одредбе члана 42 Закона о тзв. осталим видовима међународне правне помоћи у кривичним стварима. Чланом 41а предвиђено је да Државно тужилаштво Црне Горе може са надлежним органом једне или више страних држава образовати заједнички истражни тим, на ограничени временски период, који се уз узајамну сагласност може продужити, ради спровођења истраге на територији једне или више држава, а посебно у случају када: 1) постоји потреба за сложеном и опсежном истрагом повезаном са другом државом или више њих; 2) се у више држава спроводе истраге чија природа захтева предузимање координисаних и усклађених радњи тих држава; 3) истражне радње треба да се спроведу наизменично у Црној Гори и једној или више страних држава. Законом је прецизирана надлежност за подношење и пријем захтева за образовање тима: када се захтев подноси Црној Гори, упућује се Врховном државном тужиоцу, док када Црна Гора захтева образовање тима, захтев упућује Врховни државни тужилац, на предлог државног тужилаштва које поступа у предмету.⁴⁵ Поред тога, прецизиран је и орган надлежан за закључивање споразума о оснивању заједничког истражног тима и та надлежност је додељена Врховном државном тужиоцу, при чему је прописано да се о потписивању споразума „обавештава министар.“⁴⁶ Законом је одређен руководиоца тима у случају када се истрага спроводи

43 Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима. *Службени лист ЦГ*. 4/2008, 36/2013 и 67/2019.

44 Чланови од 41а до 41ђ.

45 Члан 41б став 2 и 41б став 3.

46 Члан 41б став 6

у Црној Гори, и та улога је поверена представнику државног тужилаштва које поступа у предмету.⁴⁷ Законом је експлицитно прописано да Црна Гора обезбеђује услове потребне за рад тима на њеној територији.⁴⁸ Одредбом члана 41ц Закона предвиђено је да ће се страни чланови ЗИТ-а сматрати службеним лицима Црне Горе, у случају кривичних дела учињених против њих или кривичних дела која су они учинили. Одредбом члана 41ђ Закона, регулисана је одговорност за штету проузроковану од стране ЗИТ-а неправилним или незаконитим радом, прописујући да је Црна Гора одговорна за штету насталу на њеној територији коју је проузроковао ЗИТ својим неправилним или незаконитим радом, с тим да ће у случају да је штету проузроковао страни члан тима, Црна Гора затражити надокнаду исплаћеног износа од државе која је упутила наведеног члана, као и да ће у обрнутој ситуацији надокнадити штету коју је проузроковао домаћи члан тима поступањем на територији стране државе.

4. Правни оквир за успостављање ЗИТ-а на нивоу Републике Србије

Међународна правна помоћ се у Србији пружа првенствено на основу ратификованих међународних уговора, који, сходно Уставу Републике Србије,⁴⁹ представљају саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Устав такође прописује да закони и општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права.⁵⁰

Чланом 1 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима⁵¹ (даље: Закон) прописано је да се овај закон примењује на поступак пружања међународне правне помоћи у кривичним стварима у случајевима када не постоји потврђени међународни уговор или када одређена питања њиме нису уређена. Одредба члана 1 Закона заправо „значи да су у овом случају тај закон, али и одредбе ЗКП-а, као следећи супсидијарни пропис, само нека врста „резервног решења“ иако се у пракси те одредбе често примењују у поступцима међународне кривичноправне помоћи, с обзиром на то да међународни уговори и када постоје, по правилу, нису довољно потпуни,

47 Члан 41ч

48 Члан 41ч став 1 тачка 4

49 *Службени гласник РС*. Бр. 98 од 10. новембра 2006, 115 од 30. новембра 2021 – Амандмани I-XXIX, 16 од 9. фебруара 2022. године, члан 16.

50 Члан 194 Устава Републике Србије.

51 *Службени гласник Републике Србије*, 20/2009 од 27. 3. 2009. године.

тако да се само њиховим одредбама не решавају сва конкретна питања“ (Шкулић, 2011: 11).

Известан број међународних уговора које је ратификовала Република Србија садржи међу одредбама о међународној сарадњи у кривичним стварима и одредбе којима се предвиђа могућност образовања заједничких истражних органа и предузимање заједничких истрага и то: Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала из 2000. године⁵² (члан 19), Конвенција Уједињених нација против корупције из 2003. године⁵³ (члан 49) и Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци из 1988. године (члан 9(1) ц).⁵⁴ Значајно је напоменути да је примена ових конвенција као правног основа за формирање заједничког истражног тима ограничена како у погледу кривичних дела која спадају у домен регулисања релевантног инструмента, тако и у погледу круга држава које су ратификовале конкретну конвенцију. Посебно место и значај припада Европској конвенцији о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, коју је наша земља ратификовала⁵⁵ и њеном Другом додатном протоколу из 2001. године,⁵⁶ који чланом 20 регулише заједничке истражне тимове, а чланом 21 и 22 кривичну и грађанску одговорност службених лица за предузимање радњи, поред осталог, и из оквира заједничког истражног тима. Поједини билатерални уговори о узајамној правној помоћи у кривичним стварима такође садрже одредбе о заједничким

52 *Сл. лист СРЈ - Међународни уговори*, 6/2001 и *Сл. лист СЦГ - Међународни уговори*, 11/2005.

53 *Сл. лист СЦГ - Међународни уговори*, 12/2005.

54 *Службени лист СФРЈ - Међународни уговори*, 14/1990.

55 Конвенција сачињена 20. 4. 1959. године у Стразбуру. СР Југославија ју је ратификовала 2001. године (*Сл. лист СРЈ - Међународни уговори*, 10/2001 од 5. 11. 2001). Додатни протокол уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима сачињен је 17. 3. 1978. године у Стразбуру, а ступио на снагу 1982. СР Југославија је Протокол ратификовала 2001. (*Сл. лист СРЈ - Међународни уговори*, 10/2001 од 5. 11. 2001). Други додатни протокол уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима сачињен је 8. 11. 2001. у Стразбуру а ступио је на снагу 1. 2. 2004. године.

56 Државна заједница Србија и Црна Гора потписала га је 16. 4. 2005. године, ратификован је 2006. године (*Сл. лист СЦГ - Међународни уговори*, 2/2006 од 11. 5. 2006. године). Ступио на снагу у односу на Републику Србију 1. 8. 2007. године.

истражним тимовима, као нпр. уговори са Босном и Херцеговином,⁵⁷ Републиком Северном Македонијом⁵⁸ и Црном Гором.⁵⁹

Као што је истакнуто, примена Закона о међународној правној помоћу у кривичним стварима Републике Србије је супсидарног карактера у односу на ратификоване међународне уговоре. Закон о међународној правној помоћи садржи само две специфичне одредбе које се тичу заједничког истражног тима, али сврставајући га једном од тих одредаба (чл. 83) у тзв. остале облике међународне правне помоћи, заправо га сврстава у режим који је за те облике правне помоћи предвиђен Законом (Јанићијевић et al. 2019: 51). Друга одредба закона која помиње овај инструмент међународне сарадње (чл. 96) прописује да се заједнички истражни тим формира ако то оправдавају околности случаја, споразумом министра надлежног за правосуђе и надлежног органа стране државе.

Изражена су мишљења да би детаљнија регулатива овог института од стране домаћег законодавца била вишеструко корисна, нарочито у погледу успостављања и функционисања заједничких истражних тимова са државама у односу на које као основ за формирање ЗИТ-а није могуће користити међународни уговор (Handbook on JITs IPA 2010: 40).⁶⁰ Такође је истакнуто да би било нарочито корисно регулисати законом правни положај страних упућених чланова заједничког истражног тима у Републици Србији, као и овлашћења представника националних органа које Република Србија упућује у иностранство као чланове заједничког истражног тима (Klip, 2014: 153).

5. Допринос Евроцаста широј употреби ЗИТ-а: проширивање подршке на државе које нису чланице Европске уније

Евроцаст је агенција Европске уније за правосудну сарадњу у кривичним стварима, која пружа подршку у поступку сарадње између надлежних органа држава чланица ЕУ у вези са истрагама у предметима за тешка

57 Уговор између Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима потписан 24. фебруара 2005, измењен и допуњен 2010. године, чл. 33 и 36а.

58 Уговор између Републике Србије и Републике Македоније о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, потписан новембра 2011. године, чл. 25 и 30.

59 Уговор између Републике Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима сачињен 29. маја 2009. године, чл. 33 и 38.

60 Нпр. у Klip, A. (2014). *Facilitation Mutual Legal assistance in the Western Balkans - Towards removing obstacles in international cooperation in criminal matters*. 153. <http://www.prosecutorsnetwork.org/publications>

кривична дела са прекограничним елементима. Мисија Евроџаста је да „допринесе безбедности грађана у Европи, координишући поступање националних органа – како држава чланица, тако и држава које нису чланице ЕУ – у истрагама и кривичном гоњењу прекограничних кривичних дела.“⁶¹ Свака држава чланица ЕУ у складу са својим правним системом упућује у Евроџаст свог националног члана, тужиоца, судију или другог представника правосудних органа, који предводи националну канцеларију која представља примарни контакт за тужиоце и судије којима је потребна подршка у вези са истрагама које спроводе. Делегирани национални чланови чине Колегијум Евроџаста који је надлежан за оперативни рад ове агенције. Од оснивања 2002. године до данас, улога Евроџаста, као и природа и обим његових надлежности су значајно унапређени. Чланом 85 Уговора о функционисању Европске уније дефинисана је мисија Евроџаста као: „подршка и јачање координације и сарадње националних истражних органа и органа гоњења у вези са тешким кривичним делима која погађају две или више држава чланица или захтевају гоњење на заједничкој основи, на основу операција које спроведу и информација које доставе органи држава чланица и Европол.“⁶²

Евроџаст државама чланицама обезбеђује подршку у поступку сарадње и ставља на располагање разне врсте сложених координационих механизма као што су на пример: организовање координационих састанака између представника правосудних органа и органа за спровођење закона, планирање истовремених заједничких акција којима се у реалном времену управља из координационих центара у Евроџасту, које надлежним органима земаља које учествују у тим акцијама омогућавају једновремено лишавање слободе извршилаца кривичних дела, разоткривање криминалних група и одузимање имовине проистекле из кривичног дела. Једно од веома значајних поља деловања Евроџаста је и подршка заједничким истражним тимовима. Упркос чињеници да заједнички истражни тимови могу да дејствују без подршке Евроџаста и мада укљученост Евроџаста у предмете у којима је формиран ЗИТ представља само мали део предмета у којима Евроџаст пружа подршку, постоји блиска веза између ова два алата (Roger, 2022: 26) – не само што су и Евроџаст и ЗИТ-ови засновани на инструментима ЕУ усвојеним у оквиру истог поглавља Уговора о Европској унији (некадашњи тзв. „трећи стуб“) чији је фокус борба против прекограничног криминала, већ и Евроџаст и ЗИТ имају исти циљ: бољу координацију истрага у предметима прекограничног криминала (Helm-

61 Интернет презентација Евроџаста, <https://www.eurojust.europa.eu/about-us/who-we-are>

62 Article 85 of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).

berg, 2007: 246). Може се рећи да упркос чињеници да ни координациони састанци ни ЗИТ-ови нису творевина Евроцаста, Евроцаст је значајно олакшао њихову употребу и приступ надлежним националним органима овим алатима сарадње и тиме значајно допринео њиховој учесталијој примени (Striž, 2022: 77). У пракси се често одлука о формирању ЗИТ-а доноси управо током, или након координационих састанака који су организовани у Евроцасту и који окупљају надлежне органе држава за које је утврђено да воде паралелне или повезане истраге. Поред тога, Евроцаст такође располаже одређеном иницијативом у односу на оснивање ЗИТ-ова. Наиме, сходно члану 4 Уредбе о Евроцасту,⁶³ ова агенција ЕУ такође може затражити од надлежног органа држава чланица да формирају ЗИТ у складу са примењивим инструментима за сарадњу.

Евроцаст својом експертизом пружа подршку националним органима приликом процене корисности и могућности за формирање ЗИТ-а у конкретном случају. Након што национални органи донесу одлуку о формирању ЗИТ-а, Евроцаст пружа помоћ током преговора и израде споразума о оснивању ЗИТ-а, стављајући на располагање надлежним органима како експертизу и стручне савете, тако и разноврсне помоћне материјале од којих је најзначајнији Практични водич о ЗИТ-овима, (Practical Guide, JITS Network. 2021) коју је израдила Мрежа националних експерата о ЗИТ-овима у сарадњи са Евроцастом, Европолом и ОЛАФ-ом, који је доступан и на веб презентацијама Евроцаста⁶⁴ и Европола.⁶⁵ Евроцаст пружа подршку функционисању ЗИТ-а током целог периода његовог трајања. Поред правне и практичне подршке, подршке заједничким акцијама и операцијама посредством поменутих координационих центара, Евроцаст обезбеђује и логистичку и финансијску подршку,⁶⁶ омогућавајући и олакшавајући састанке чланова тима обезбеђивањем покрића трошкова путовања и смештаја чланова тима, трошкова превода, као и обезбеђивањем покрића трошкова размене доказа, одређених вештачења и опреме.

Примарни циљ Евроцаста као агенције Европске уније представља пружање помоћи надлежним органима држава чланица ЕУ. Међутим, подршка Евроцаста је под извесним условима доступна и државама које нису чланице Европске уније, тиме и заједничким истражним тимовима

63 Уредба (ЕУ) 2018/1727 Европског парламента и Савета од 14. новембра 2018. године о Агенцији Европске уније за правосудну сарадњу (Евроцаст), и замену и опозив Одлуке Савета 2002/187/ПУП, усвојена 6. 11. 2018 (*OJ L* 295, 2018).

64 <https://www.eurojust.europa.eu/publication/jits-practical-guide>

65 <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/jits-practical-guide>

66 Више информација о финансијској подршци Евроцаста доступно на : <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/instruments/joint-investigation-teams/jits-funding>

који укључују и државе које нису чланице ЕУ. Евроцаст све већу пажњу посвећује формирању и функционисању ЗИТ-ова са тзв. трећим државама, који су све чешће виђени као корисно средство сарадње са државама које нису чланице ЕУ (Third JIT Evaluation Report. 2020: 4). Из статистичких података о раду Евроцаста, приметан је пораст броја новоформираних ЗИТ-ова који укључују и државе које нису чланице ЕУ и који су уживали подршку Евроцаста. У 2016. години су само 3 таква заједничка истражна тима уживала подршку Евроцаста. За само 3 године тај број је достигао 21 у 2019. години, да би 2020. године Евроцаст подржао 26, и у 2021. години 31 заједнички истражни тим у коме су учешће узеле и државе које нису чланице ЕУ (Guidelines on JIIs Involving Third Countries, 2022: 37).

Да би се одговорило на повећано интересовање држава чланица ЕУ за сарадњом у оквиру ЗИТ-а са државама које нису чланице ЕУ и да би се олакшао рад правосудних органа и представника органа за спровођење закона, Мрежа националних експерата за ЗИТ и Евроцаст су израдили нови материјал за подршку практичарима, који се бави специфичним питањима у вези са сарадњом између држава чланица ЕУ и земаља које нису чланице ЕУ у оквиру ЗИТ-а, од којих су најзначајније Смернице о заједничким истражним тимовима који укључују треће земље и Контролна листа за практичаре о заједничким истражним тимовима који укључују треће земље,⁶⁷ објављени на веб презентацији Евроцаста у јуну 2022. године (Guidelines on JIIs Involving Third Countries, 2022). Имајући у виду да правни оквир ЕУ за формирање и функционисање ЗИТ-а није примењив на државе које нису чланице ЕУ, наведеним Смерницама су идентификовани могући правни основи за оснивање ЗИТ-ова између држава чланица и држава које нису чланице ЕУ, при чему је наглашена могућност комбиновања различитих правних основа у случајевим мултилатералних ЗИТ-ова у којима нису све државе учеснице потврдиле исте међународне уговоре. Сматрамо да је нарочито значајно да истакнемо чињеницу да су релевантне одредбе правних инструмента ЕУ скоро идентичне одредбама члана 20 Другог додатног протокола уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима (Guidelines on JIIs Involving Third Countries, 2022: 4), који су ратификовале све државе чланице ЕУ, изузев Републике Грчке.

67 Checklist for Practitioners on Joint Investigation Teams Involving Third Countries, <https://www.eurojust.europa.eu/publication/checklist-practitioners-joint-investigation-teams-involving-third-countries>

6. Подршка Евроцаста ЗИТ-овима у којима учествује Република Србија

Након дугогодишње успешне сарадње Републике Србије са Евроцастом која се одвијала посредством контакт тачака одређених у Републичком јавном тужилаштву и Министарству правде Републике Србије, Република Србија је закључила Споразум о сарадњи са Евроцастом, који је ступио на снагу 12. децембра 2019. године.⁶⁸ Сврха овог споразума је јачање сарадње између Србије и Евроцаста у борби против тешких облика криминала, а посебно организованог криминала и тероризма.⁶⁹

Као орган надлежан за спровођење овог споразума одређено је Републичко јавно тужилаштво.⁷⁰ Такође је предвиђено да Република Србија у циљу олакшавања сарадње може именовати тужиоца за везу који има могућност да директно контактира надлежне органе у Републици Србији.⁷¹ Имајући у виду наведено, Канцеларија тужиоца за везу Републике Србије у седишту Евроцаста у Хагу је отворена 2020. године (Eurojust, Annual Report, 2020: 18). Отварање канцеларије тужиоца за везу Републике Србије у Евроцасту је допринело даљем интензивирању сарадње са овом значајном агенцијом ЕУ и отворило бројне могућности за унапређење међународне сарадње у кривичним стварима не само између Републике Србије и држава чланица ЕУ, већ и других држава са којима ова агенција ЕУ има потписане споразуме о сарадњи и правосудне контакт тачке, наглашавајући чињеницу да Евроцаст има на овај начин успостављену сарадњу са преко 70 држава које нису чланице ЕУ. Наиме, Евроцаст располаже са мрежом правосудних контакт тачака у 60 држава,⁷² које нису чланице ЕУ док је са 13 држава,⁷³ укључујући и Србију, потписао споразуме о сарадњи, на основу којих је 10 држава⁷⁴ упутило тужиоце за везу у седиште Евроцаста у Хагу, ради интензивирања и олакшавања сарадње.

68 Закон о потврђивању споразума о сарадњи између Републике Србије и Евроцаст-а, *Сл. гласник РС – Међународни уговори*, 14/2019.

69 Члан 3 Споразума.

70 Члан 4 Споразума

71 Чл. 5 Споразума

72 За више информација видети: <https://www.eurojust.europa.eu/states-and-partners/third-countries/contact-point-network>

73 Албанија, Грузија, Исланд, Лихтенштајн, Молдавија, Црна Гора, Северна Македонија, Норвешка, Србија, Швајцарска, Украјина, Уједињено Краљевство и Сједињене Америчке Државе.

74 Албанија, Грузија, Црна Гора, Северна Македонија, Норвешка, Србија, Швајцарска, Украјина, Уједињено Краљевство и Сједињене Америчке Државе.

Поред бројних могућности за убрзавање међународне сарадње у кривичним стварима посредством Евроцаста (од успостављања непосредних контаката између правосудних органа пре упућивања захтева за међународну правну помоћ ради припреме за његово ефикасније извршење, преко утврђивања статуса већ упућених замолница и подршке при решавању различитих потешкоћа у поступку пружања и тражења правне помоћи у кривичним стварима, поред могућности учешћа на координационим састанцима и употребе других значајних алата Евроцаста, тужилац за везу Републике Србије у Евроцасту има могућност да на захтев домаћих органа иницира формирање заједничког истражног тима. Иако су Република Србија и њени правосудни органи у досадашњој пракси узели учешћа у извесном броју заједничких истражних тимова⁷⁵, који су донели врло значајне резултате, очекује се да ће могућност да се посредством тужиоца за везу, и иницира формирање ЗИТ-ова од стране домаћих органа, тај број у будућности само расти, чиме ће допринети ефикасности борбе против прекограничног криминала.

Сматрамо да је корисно, илустрације ради, да поменемо резултате рада бар једног од заједничких истражних тимова у којима је до сада Република Србија била учесник, који је уживао подршку Евроцаста. Наиме, као резултат сарадње шпанских и српских надлежних органа у оквиру билатералног заједничког истражног тима Републике Србије и Краљевине Шпаније, лишена су слободе у обе државе 43 члана организоване криминалне групе која се бавила трговином наркотицима чија је дистрибуција била планирана у државама ЕУ и који се терете за неовлашћену производњу и промет опојних дрога, прање новца и кријумчарење миграната. Током акционог дана који је организован уз подршку Евроцаста и Европола у 2021. години, надлежни органи ове две државе су у једном дану извршили координисано претресање 19 објеката и одузели веома значајну количину дроге, новца, компјутерске опреме, возила и оружја.⁷⁶

75 Према подацима из Извештаја Републичког јавног тужилаштва о раду јавних тужилаштва на сузбијању криминалитета и заштити уставности и законитости у 2022, 2021. и 2020. години, доступни на <http://rjt.nlnet.rs/sr/informacije-o-radu/godi%C5%A1nji-izve%C5%A1taj-o-radu-javnih-tu%C5%BEila%C5%A1tava>, Република Србија је у 2022. години учествовала у 4 ЗИТ-а која су уживала подршку Евроцаста, док је у 2021. и 2020. години узела учешћа у по три ЗИТ-а која су уживала подршку ове агенције ЕУ.

76 Видети више у објави за штампу Евроцаста: <https://www.eurojust.europa.eu/news/eurojust-coordinates-dismantling-serbian-marijuana-trafficking-network-operating-spain>

7. Закључак

Након нешто више од две деценије, колико је ово средство сарадње у примени на основу инструмента усвојених у Европској унији, могуће је закључити да је заједнички истражни тим еволуирао од идеје коју су представници правосудних органа и органа за спровођење закона државама чланицама ЕУ иницијално посматрали са одређеном дозом скептицизма у инструмент сарадње који је све чешће у употреби са циљем омогућавања бржег спровођења истрага ширег домаћаја (Da Mota, 2009: 88).

Имајући у виду сложену природу прекограничних криминалних активности, уз велику прекограничну мобилност чланова криминалних организација, ЗИТ се, као врло флексибилан оквир сарадње, који омогућава брзу и ефикасну координацију и размену информација и доказа између органа различитих држава, показује као оптимално средство за сарадњу надлежних органа у сузбијању прекограничних криминалних активности. Представници правосудних органа и органа за спровођење закона из држава чланица ЕУ све више значаја придају овом средству сарадње са државама које нису чланице ЕУ, нарочито имајући у виду његову флексибилност, будући да омогућава лако прилагођавање потребама конкретне случаја задржавајући елементе који га чине ефикасним у пракси. Поред тога, за разлику од традиционалних инструмента међународне правне помоћи и европског истражног налога, који су ограничени на конкретне доказне радње које су предмет захтева, заједнички истражни тим омогућава партнерима неограничену размену информација у реалном времену (Riehle, 2023: 1). Када се сагледају статистички подаци доступни на веб презентацији Евроцаста, примећује се пораст броја ЗИТ-ова који су уживали подршку Евроцаста, и то не само ЗИТ-ова који су основани између држава чланица ЕУ, већ и оних у којима су учешће узеле државе које нису чланице ЕУ. Примера ради, у 2021. години Евроцаст је подржао укупно 254 ЗИТ-а, и то нарочито у предметима који се тичу тероризма, високотехнолошког криминала, кријумчарења миграната, трговина дрогом и трговина људима, од чега су у 32 ЗИТ-а учешће узеле и државе које нису чланице ЕУ, при чему је Република Србија учествовала у 3 заједничка истражна тима, а Република Француска, примера ради, у 13 заједничких истражних тимова формираних у тој години (Dupond-Morette, 2022: 64). Упркос чињеници да се наведени статистички подаци односе само на ЗИТ-ове који су уживали подршку Евроцаста, расположиви статистички подаци указују да би овај алат међународне сарадње, с обзиром на досадашњи учинак његове употребе, могао да има користи од ширења свести о његовом постојању, предностима у односу на традиционалне механизме узајамне правне

помоћи којима се може унапредити ефикасност истраге прекограничног криминала и разноврсним облицима подршке који могу значајно олакшати и унапредити употребу овог иновативног средства сарадње.

Имајући у виду све наведено, укључујући и чињеницу да Република Србија располаже адекватним правним оквиром за употребу овог напредног средства међународне сарадње, будући да је ратификовала најзначајније међународне инструменте који предвиђају правни основ за формирање и функционисање заједничког истражног тима, и поред препорука да се размотри додатно регулисање овог инструмента домаћим законом, нарочито у правцу његовог даљег усаглашавања са правним тековинама ЕУ, очекујемо да интензивирање сарадње са Евроцастом посредством Канцеларије тужиоца за везу Републике Србије отвара простор надлежним органима Републике Србије за даљу интензивнију употребу у пракси овог изразито ефикасног средства за прикупљање и размену информација и доказа у прекограничним истрагама, нарочито имајући у виду широк спектар стручне, логистичке и финансијске подршке коју Евроцаст омогућава приликом употребе овог инструмента сарадње.

Литература / References

Block, L. (2011). EU joint investigation teams: Political ambitions and police practices. In Hufnagel, S., Bronit S. and Harfield, C. (Eds.). *Cross-Border Law Enforcement Regional Law Enforcement Cooperation – European, Australian and Asia-Pacific Perspectives*. Routledge

Бугарски, Т. (2017). Заједнички истражни тимови као инструмент прекограничне сарадње у кривичним стварима. *Crimen*. 3. 461–482.

Василков, З. (2016). Област слободе безбедности и правде у праву Европске уније. Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу.

Винковић, З. (2020). Заједнички истражни тимови – концепт и анализа мултилатералног вођења истраге и прикупљања доказа у Европској унији. *Хрватски љетопис за казнене знаности и праксу*. 27(2). 799–816.

Грубач, М., Горан П. Илић, П. Г. Мајић, М. (2009). *Коментар закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима*. Београд: Службени гласник.

Guidelines on Joint Investigation Teams Involving Third Countries. (2022).

<https://www.eurojust.europa.eu/publication/guidelines-joint-investigation-teams-involving-third-countries>, DOI 10.2812/73766.

Da Mota, J. L. L. (2009). Eurojust and its role on joint investigation teams. *Eucrim*. 3. 88–90.

Dupond-Moretti, E. (2022). Eurojust at 20: the story of an ambition to achieve European judicial cooperation. In *Eurojust 20 years of Eurojust: EU judicial cooperation in the making*. A collection of anniversary essays. <https://www.eurojust.europa.eu/20-years-of-eurojust>

Јанићијевић, Г., Манојловић Недељковић, М., & Милићевић, М. (2019). Јавнотужилачки приручник за поступање у предметима међународне правне помоћи у кривичним стварима. <http://www.rjt.gov.rs/assets/MPP%20prirucnik%202019%20sa%20revidiranim%20kontakt%20tackama%20220322.pdf>

Киурски, Ј. Трнинић, В. (2011). Положај и овлашћења јавног тужиоца у поступку пружања међународне правне помоћи. У: *Усаглашеност домаћих прописа са институтима Европске уније у области међународне правне помоћи у кривичним стварима и препоруке за хармонизацију*. Удружење тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије.

Klip, A. (2014). *Facilitation Mutual Legal assistance in the Western Balkans – Towards removing obstacles in international cooperation in criminal matters*, <http://www.prosecutorsnetwork.org/publications>

Lukić, M. (2016). The new theatre of the struggle for EU unity – judicial cooperation in criminal matters and police cooperation confronts Member State sovereignty. *Annals of the Belgrade Faculty of Law*. 64-3. 140–153.

Rebecchi, M.C. Joint Investigation Teams: a Reachable Solution to Catch Unreachable Criminals. *Queen Mary Law Journal*. 95–108.

<https://www.qmul.ac.uk/law/media/law/docs/undergrad/09-Rebbechi.pdf>

Riehle, C. (2023). 20 years of Joint Investigations Teams (JITs) in the EU: An overview of their development, actors and tool. *ERA Forum* 24. <https://doi.org/10.1007/s12027-023-00758-5>

Rijken, C. (2006). Joint Investigation Teams: principles, practice, and problems, Lessons learnt from the first efforts to establish a JIT. *Utrecht Law Review*. 2/2. 99–118. <http://www.utrechtlawreview.org/>

Roger, Ch. (2022). A brief look at 20 years of Eurojust and EU policies in the field of justice and law enforcement, and a glimpse into the future. In *Eurojust (2022), 20 years of Eurojust: EU judicial cooperation in the making*. A collection of anniversary essays. <https://www.eurojust.europa.eu/20-years-of-eurojust>

Stříž, I. (2022). Eurojust from the perspective of a Member State of the European Union. In *Eurojust. 20 years of Eurojust: EU judicial cooperation in the making. A collection of anniversary essays*. <https://www.eurojust.europa.eu/20-years-of-eurojust>

Handbook on joint investigation teams (2014). IPA 2010 – Fight against organized crime and corruption: Strengthening the Prosecutors' Network. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)*. GmbH. <http://www.prosecutorsnetwork.org/publications>

Helmberg, M. (2007). Eurojust and Joint Investigation Teams: How Eurojust can support JITs. *ERA Forum* 8. 245–251.

https://www.researchgate.net/publication/225428072_Eurojust_and_Joint_Investigation_Teams_How_Eurojust_can_support_JITs

Шкулић М. (2011). Увод у Усаглашеност домаћих прописа са институтима Европске уније у области међународне правне помоћи у кривичним стварима и препоруке за хармонизацију. *Удружење тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије*.

Други додатни протокол уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима од 8. 11. 2001. године. *Службени лист СЦГ – Међународни уговори*. Бр. 2/2006 од 11. 5. 2006.

Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима

Конвенција од 20. 4. 1959. године у Стразбуру. *Службени лист СРЈ – Међународни уговори*. Бр. 10/2001 од 5. 11. 2001.

Eurojust. *Annual Report 2020: Criminal justice across borders in the EU*. <https://www.eurojust.europa.eu/publication/annual-report-2020-criminal-justice-across-borders-eu>

Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима. *Службени лист ЦГ*. Бр. 4/2008, 36/2013 и 67/2019.

Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима. *Службени гласник Републике Србије*. Бр. 20/2009 од 27. 3. 2009.

Закон о потврђивању споразума о сарадњи између Републике Србије и Евроцаст-а. *Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори*. Бр. 14/2019.

Законик о кривичном поступку Француске. Code de procédure pénale.

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071154/

Закон о правосудној сурадњи у казним стварима с државама чланицама Европске уније, Народне новине Републике Хрватске. бр. 91/10, 81/13, 124/13, 26/15, 102/17, 68/18, 70/19, 141/20.

Извештај Републичког јавног тужилаштва о раду јавних тужилаштва на сузбијању криминалитета и заштити уставности и законитости у 2016. години. Преузето 15. 8. 2023. <http://rjt.nlnet.rs/sr/informacije-o-radu/godi%C5%A1nji-izve%C5%A1taj-o-radu-javnih-tu%C5%BEila%C5%A1tava>

Joint Investigation Teams: Practical Guide, JITs Network. (2021). <https://www.eurojust.europa.eu/publication/jits-practical-guide>

Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала из 2000. године. *Сл. лист СРЈ – Међународни уговори*. бр. 6/2001 и *Сл. лист СЦГ – Међународни уговори*. Бр. 11/2005.

Конвенција Уједињених нација против корупције из 2003. године. *Сл. лист СЦГ – Међународни уговори*. Бр. 12/2005.

Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци из 1988. године. *Службени лист СФРЈ – Међународни уговори*. Бр. 14/1990.

Checklist for Practitioners on Joint Investigation Teams Involving Third Countries, <https://www.eurojust.europa.eu/publication/checklist-practitioners-joint-investigation-teams-involving-third-countries>

Circulaire de la Direction des Affaires Criminelles et des Grâces n° CRIM 09-3/G1 relative à la présentation des dispositions issues des articles 695-2 et 695-3 du code de procédure pénale relatives aux équipes communes d'enquête du 23 mars 2009, BOMJ n°2009/2 du 30.04.2009, texte 17/18. Преузето 15.08.2023. <https://www.justice.gouv.fr/circulaire-dacg-no-crim-09-3g1-du-23-mars-2009-relative-presentation-dispositions-issues-articles-695-2-695-3-du>

Convention established by the Council in accordance with Article 34 of the Treaty on European Union, on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union. *OJ C 197*, 12. 7. 2000.

Council Framework Decision of 13 June 2002 on Joint Investigation Teams, *OJ L 162*, 20. 6. 2002.

Council Resolution of 26 February 2010 on a Model Agreement for setting up a Joint Investigation Team (JIT), *OJ C 70*, 19. 3. 2010.

Council Resolution of 22 December 2021 on a revised Appendix I (OJ C 44, 28. 1. 2022, p. 1.) 2022/C 44/02, <https://www.eurojust.europa.eu/publication/model-agreement-setting-joint-investigation-team>

Convention established by the Council in accordance with Article 34 of the Treaty on European Union, on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union. *OJ C 197*, 12. 7. 2000.

Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. *OJ C 306*. 17. 12. 2007, 1–271.

Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU)

Third JIT Evaluation Report. (2020). 25 August 2023.

<https://www.eurojust.europa.eu/publication/third-jit-evaluation-report>

Уговор између Србије и Црне Горе и Босне и Херцеговине о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Сл. лист СЦГ – Међународни уговори*, бр. 6/2005 и *Сл. гласник РС – Међународни уговори*, бр. 13/2010 – др. Закон.

Уговор између Републике Србије и Републике Македоније о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Сл. гласник РС – Међународни уговори*, бр. 5/2012.

Уговор између Републике Србије и Црне Горе о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима, *Сл. гласник РС – Међународни уговори*, бр. 1/2010.

Устав Републике Србије. *Службени гласник РС*. Бр. 98 од 10. новембра 2006, 115 од 30. новембра 2021 – Амандмани I-XXIX, 16 од 9. фебруара 2022.

Уредба (ЕУ) 2018/1727 Европског парламента и Савета од 14. новембра 2018. године о Агенцији Европске уније за правосудну сарадњу (Евроцаст) и замену и опозив Одлуке Савета 2002/187/ПУП, усвојена 6. 11. 2018 (*OJ L 295*, 2018)

<https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/model-agreement-for-setting-joint-investigation-team>

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071154/LEGISCTA000006167503/#LEGISCTA000006167503

<https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/2478440/srpsko-francuski-istrasni-timovi-u-borbi-protiv-kriminala.html>

<http://www.rjt.gov.rs/sr/aktivnosti/republi%20ko-javno-tu%20dila%20i-ambasada-republike-francuske-organizuju-konferenciju-srpsko-francuske-saradnje-na-temu-borbe-protiv-nedozvoljene-trgovine-oru%20jem-i-terorizma>.

<https://www.eurojust.europa.eu/about-us/who-we-are>

<https://www.eurojust.europa.eu/publication/jits-practical-guide>.

<https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/jits-practical-guide>

<https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/instruments/joint-investigation-teams/jits-funding>

<https://www.eurojust.europa.eu/states-and-partners/third-countries/contact-point-network>

<http://rjt.nlnet.rs/sr/informacije-o-radu/godi%20nji-izve%20taj-o-radu-javnih-tu%20BEila%20tava>

<https://www.eurojust.europa.eu/news/eurojust-coordinates-dismantling-serbian-marijuana-trafficking-network-operating-spain>

<https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/jits-network>

*Maja Lukić Radović, LL.D.,
Associate Professor,
Faculty of Law, University of Belgrade,
Republic of Serbia*

*Milena Manojlović Nedeljković,
Advisor, Department for International Cooperation and Mutual Legal Assistance,
Supreme Public Prosecution, Republic of Serbia*

EFFECTIVENESS OF THE JOINT INVESTIGATION TEAM AS AN INSTRUMENT FOR GATHERING AND EXCHANGE OF EVIDENCE IN CROSS-BORDER INVESTIGATIONS

Summary

This paper primarily considers the legal framework for the formation and functioning of a joint investigation team at the level of the European Union, with specific reference to the consequences that these rules may have on shaping the legislative framework of the Republic of Serbia in this area. In analyzing the Serbian normative framework, the authors particularly focus on practical considerations in the process of setting up of a joint investigation team and the original elements of this progressive tool of international cooperation, established and funded by Eurojust (EU Agency for Criminal Justice Cooperation). The second focal point of this paper is the support that may be provided by Eurojust in the process of formation and functioning of joint investigative teams, whose participants include both EU Member States and non-EU countries. In this regard, the authors consider the cooperation of the Republic of Serbia with Eurojust and present the opportunities for further strengthening of international cooperation with the EU Member States Union after signing the Cooperation Agreement between Eurojust and the Republic of Serbia in 2019. The advantages of this instrument of international cooperation are illustrated by referring to successful examples of joint investigation teams supported by Eurojust.

Keywords: *judicial cooperation, mutual legal assistance, cross-border investigations, joint investigation teams, European Union, Eurojust.*